

Skolhundens effekter vid arbete inom skolverksamheten

En sammanfattande litteraturstudie om effekter av hundunderstödd pedagogik

Examensarbete

Yrkeshögskoleutbildning

Skolhundspedagog och Resurspedagog

Svenska Terapihundskolan

SVENSKA
TERAPIHUNDSKOLAN

Yh Yrkeshögskolan

Antonette Fosstveit

Våren 2023

Abstrakt

Syftet med denna litteraturstudie är att sammanfatta effekter av hundunderstödd pedagogik ur tidigare forskning och skapa en lättläst översikt på de effekter som skolhundar bidrar med. Resultat på examensarbetet kan exempelvis användas vid information om hundunderstödd pedagogik, uppsatser, och samtal med rektorer.

Arbetet bygger på resultat ur fem studier mellan åren 2018-2022, med inriktning på hundunderstödd pedagogik. Studierna använder sig främst av intervjuer och tar upp flertalet effekter på skolhundens arbete inom skolans verksamhet.

Effekterna ur studierna har sammanfattats både i text och en lättläst, översiktlig tabell med kategorierna *lärande, positiva psykiska och fysiska förändringar, sociala förbättringar och begränsningar med skolhundsverksamhet.*

Nyckelord: Social tjänstehund, hundunderstödd pedagogik, skolhund, hund i skolan, hundunderstödda insatser

Innehåll

Abstrakt	2
1. Inledning	4
1.1 Syfte	5
2. Den teoretiska referensramen	6
2.1 Hundunderstödda insatser – den sociala tjänstehundens arbete	6
2.1.1 Effekter av hundunderstödda insatser	7
2.1.2 Terminologi	7
2.2 Skolhunden – Hundunderstödd pedagogik (HUP)	9
2.2.1 Olika typer av skolhundar	9
2.3 Oxytocin	10
2.4 Antrozoologi	11
2.5 Kasam	11
2.6 The Human-Animal Bond	12
2.7 Biofilihypotesen	12
3. Val av metod	13
3.1 Undersökningens genomförande	14
4. Resultat	15
4.1 "Alla skulle haft en hund i skolan" – Studie 1	15
4.2 "Hundassisterad pedagogik som resurs för elever i behov av särskilt stöd" – Studie 2	16
4.3 "När skolhunden slutade blev eleven återigen hemmasittare" – Studie 3	18
4.4 "Skolhundens stordåd i det tysta" – Studie 4	20
4.5 "Stunden med hunden" – Studie 5	21
4.6 Tabeller med sammanfattade effekter	22
5. Resultatdiskussion	24
5.1 Reliabilitet och validitet	26
5.1.1 Examensarbetets reliabilitet och validitet	26
6. Avslutande diskussion	27
Källförteckning	28

1. Inledning

Att hundar kan stötta oss människor, inge kärlek, hopp och glädje kan för många hundälskare kännas självklart. De guidar oss genom livet och hjälper oss när det blir svårt. Något som blir mer och mer vanligt är att hundar börjar jobba med att göra just det, att hjälpa människan, även utanför familjen. Dessa hundar kallas för tjänstehundar. Sociala tjänstehundar inom vård, omsorg och skola arbetar tillsammans med sin förare mot en individ eller grupp (Karlberg & Eriksson, 2018, 7).

Med ökande antal utbildade och arbetande sociala tjänstehundar ökar även forskningen inom området. Forskningen täcker många olika områden, allt från effekter hos individer, signalsubstanser och välfärd hos hunden. Ju mer forskning som genomförs, desto mer underlag får man för att sprida och utveckla insatserna.

Detta examensarbete tar vara på redan utförd forskning inom hundunderstödd pedagogik och vilka effekter som uppstår vid arbete med skolhund inom skolverksamheter. Genom att sammanställa de resultaten bildas ett översiktligt och lättläst resultat som kan användas vid bland annat information om hundunderstödd pedagogik, uppsatser, och samtal med rektorer. Detta kan bidra till att fler personer får ta del av det fantastiska arbete som våra tjänstehundar utför och hur de hjälper oss människor.

1.1 Syfte

Syftet med detta examensarbete är att sammanfatta effekter av hundunderstödd pedagogik för att få en lättläst och tydlig översikt på dem. Arbetets resultat kan exempelvis användas som underlag vid information om hundunderstödd pedagogik, uppsatser, och samtal med rektorer.

2. Den teoretiska referensramen

2.1 Hundunderstödda insatser – den sociala tjänstehundens arbete

Den sociala tjänstehunden arbetar som ett team tillsammans med sin förare riktat mot en individ eller grupp vilket skiljer sig från andra typer av tjänstehundar så som polishundar och assistanshundar. Termen social tjänstehund används ofta som ett paraplybegrepp för alla former av utbildade hundar som arbetar tillsammans genom insatser riktade mot människor inom exempelvis vård, omsorg, skola, socialt arbete och liknande arbetsfält. (Karlberg & Eriksson, 2018, 30-31)

När en hund ska införas på en arbetsplats är det viktigt att planera för insatsen innan den påbörjas, bland annat för att motverka eller minska risken för allergier, sjukdomar, olyckor och hundrädsla. Det kan ske genom att exempelvis skapa hundzoner, utföra riskbedömningar med riskanalyser, förbereda hygienrutiner, städrutiner samt god planering och dokumentation. (Karlberg & Eriksson, 2018, 202-210)

Hundzonerna visar var tjänstehunden kommer och inte kommer att vistas, det underlättar för hundrädda och allergiker att veta var de kan vara och inte behöva oroa sig för att möta hunden. Riskanalyser görs för att försöka förutse vilka situationer som skulle kunna uppstå och hur man kan försöka förebygga dem. Det kan handla om till exempel mediciner på golvet, hala golv, utåtagerande deltagare, lösa föremål, räddlor, skör hud, rullstolar och deltagare som kan gripa tag i hundens päls. Genom att göra en riskanalys med eventuella åtgärder kan man arbeta förebyggande för att undvika dem och ha en plan för vad man kan göra om de ändå råkar uppstå. (Karlberg & Eriksson, 2018, 202-205)

Hygienrutiner bör tillämpas för att förebygga exempelvis sjukdomar, skador och zoonoser (sjukdomar som smittar mellan djur och människa). Det handlar om att till exempel tvätta och desinficera händer på deltagande, personal och hundförare före och efter kontakt med hunden, inte närvara om man är sjuk och hålla god munhygien hos hunden samt kortklippta och filade klor. Det är lämpligt att följa *Socialstyrelsens föreskrift om basal hygien i vård och omsorg* (SOSFS 2015:10) för att hålla så god hygien som möjligt vid insatserna. (Karlberg & Eriksson, 2018, 206-208)

Städrutiner och rengöring förhindrar smittspridning och spridning av allergener. Möbler, mattor, textilier och arbetsmaterial ska kunna rengöras, tvättas och/eller desinficeras. Golvytor bör dammsugas och våttorkas efter insatsen och övriga ytor dammtorkas och desinficeras. (Karlberg & Eriksson, 2018, 210-212)

För att minska mängden allergener som hunden bär med sig kan man schamponera hunden i ett speciellt allergischampo, likaså ska hundens päls hållas ren, genomborstad och tovfri inför varje besök. Vid mycket damm och pollen kan det också vara praktiskt att torka av hunden med våtservett eller fuktig trasa för att minimera mängden damm, pollen och allergener som hunden bär med sig i pälsen. (Karlberg & Eriksson, 2018, 213-214)

Tänk även på att anpassa hundens arbetsmiljö för att få ett hållbart långvarigt arbete med tjänstehunden. Låt hunden få ordentligt med vila och raster under arbetsdagen och anpassa arbetspassets upplägg så att hunden får positiva upplevelser av att arbeta. (Karlberg & Eriksson, 2018, 215-216)

2.1.1 Effekter av hundunderstödda insatser

Karlberg och Eriksson (2018, 24-25) har i sin bok *Sociala tjänstehundar - omsorg utan ord* beskrivit några vinster med och effekter av sociala tjänstehundar. Bland dem kan man bland annat läsa att tjänstehunden ökar social förmåga, utvecklar empati, förbättrar läsförståelse, ökar modet, ökar koncentrationsförmågan, ger ökad känsla av social gemenskap, ökar självförtroendet, förbättrar styrka, rörlighet och balans, ökar kondition, tränar tal, utökar ordförråd, motverkar hemmasittande, ökar självkänsla, minskar ångest, sänker blodtrycket, minskar oro, skapar inre och yttre motivation, ökar känslan av tillit, stärker sammanhållning och samarbete i grupp, träning att läsa/skriva/räkna, skapar sammanhang och mening, tränar ansvar, struktur, planering och omhändertagande, ökar motivation till att utmana rädslor och förbättrar uppfattning om storlek, form och färg.

2.1.2 Terminologi

The International Association of Human-Animal Interaction Organizations, även kallad IAHAIO, är en global sammanslutning av organisationer som engagerar sig i forskning, praktik och/eller utbildning inom djurassisterad aktivitet, djurassisterad terapi och träning av djur inom service, vars aktiviteter arbetar för att främja bandet mellan människa och djur, husdjursägande och respektfulla förhållningssätt för att interagera med djur. Deras uppdrag är att tillhandahålla

internationellt ledarskap inom området Human-Animal Interaction (HAI), vilket sker genom bland annat utbildning, forskning och samarbete med medlemmar, utövare, beslutsfattare, allmänheten och andra HAI organisationer. (IAHAIO, 2023)

IAHAIO (2014, 1) publicerade år 2014 IAHAIO WHITE PAPER, ett dokument innehållande IAHAIO:s definitioner för djurunderstödda insatser och riktlinjer för de berörda djurens välfärd. År 2018 reviderades dokumentet med ytterligare definitioner. WHITE PAPER finns att läsa på 20 olika språk (IAHAIO, 2023).

Syftet med White Paper är att formulera och utfärda rekommendationer om terminologi och definitioner inom AAI som kan underlätta för både uppdragsgivare och blivande hundförare i att hitta rätt när det gäller köp av utbildningar och tjänster. White Paper presenterar även etiska riktlinjer för djurens välfärd, inkluderar flera djurslag och gör att branschen kan hållas sig till en definierad terminologi. (Lidfors et al., 2021, 18)

Nedan finns en tabell som sammanfattar en del av den terminologi som finns i IAHAIO White Paper (2014, 5-6) och som kommer användas i detta examensarbete med inriktning av hundunderstödda insatser.

Förkortning	Utskrivet på engelska	Översättning på svenska	Översättning på svenska, inriktning hund	Exempel på utbildad hund
AAI	Animal Assisted Interventions	Djurunderstödda insatser	Hundunderstödda insatser	Social tjänstehund
AAA	Animal Assisted Activity	Djurunderstödd aktivitet	Hundunderstödd aktivitet	Besökshund
AAT	Animal Assisted Therapy	Djurunderstödd terapi	Hundunderstödd terapi	Terapihund
AAE	Animal Assisted Education	Djurunderstödd pedagogik	Hundunderstödd pedagogik	Skolhund
AAC	Animal Assisted Coaching	Djurunderstödd coaching/vägledning	Hundunderstödd coaching/vägledning	Terapihund/skolhund

(Lidfors et al., 2021, 16 -19)

2.2 Skolhunden – Hundunderstödd pedagogik (HUP)

(Tidigare kallad Hundassisterad pedagogik - HAP)

Hundunderstödd pedagogik utförs/leds av utbildad pedagogisk personal inom skolan och är en strukturerad, planlagd och målinriktad insats som dokumenteras och fokuserar på utbildningsmål, kognitiv funktion och prosociala färdigheter (IAHAIO, 2014, 5).

En skolhunds arbete kan riktas till alla åldrar och behov, med syfte att till exempel få elever att ta sig till skolan, få godkända betyg i alla ämnen eller hjälpa utåtagerande elever att på sikt ingå i en klass. Exempel på övningar som skolhunden kan utföra är lästräning, träna trick med tärning, spela bokstavsbingo, hundbowling och samarbetslekar. (Karlberg & Eriksson, 2018, 76)

2.2.1 Olika typer av skolhundar

R.E.A.D:

Reading Education Assistance Dogs, även förkortad R.E.A.D är ett program vars mål är att förbättra barns läsfärdigheter och kommunikation genom att låta dem läsa för en utbildad hund. R.E.A.D hundar är tränade, testade, registrerade och ansvarsförsäkrade hundar som tillsammans med sin förare arbetar på exempelvis skolor, bibliotek och andra platser där de interagerar som läskamrater för barnen. Hundarna kan visserligen inte läsa men de är väldigt bra lyssnare. Deras närvaro skapar en inbjudande och motiverande miljö där barnen kan känna sig trygga och avslappnade. Hunden dömer inte barnen och gör läsningen rolig att genomföra. (Intermountain Therapy Animals, 2019, 1-2)

Läshund:

Läshunden är en del av den hundunderstödda pedagogiken och vistas oftast tillsammans med eleven och den pedagogiskt utbildade hundföraren i ett enskilt rum där hunden ligger intill eleven, blir klappad och lyssnar på elevens läsning. Läraren stöttar eleven i dess läsning och dokumenterar utvecklingen av elevens läsförmågor. En läshund kan också arbeta med flera elever i ett klassrum och forskning visar på positiva inlärningseffekter i användning av läshundar. (Lidfors et al., 2021, 28)

Bokhund:

2013 startades projektet Bokhunden och Astrid Lindgren, ett projekt som syftade på att föra

samma barn och litteratur med hjälp av hunden i pedagogiskt arbete. Detta var ett samarbete mellan Linnéuniversitet, Dyslexiförbundet i nordvästra Skåne samt skolor i Åstorps och Falkenbergs kommuner som finansierades av Allmänna arvsfonden under perioden 2013-2016. Bokhunden var med under olika elevers läsning och skolorna som medverkade uppfattade att lässtunden med hunden skapade reflekterande tankar kring böcker, samtal mellan både hunden och pedagoger, gav ökad koncentration under insatsen och mer motivation till läsning. Det blev tydligt att bokhunden blev en läsfrämjare. (Linnéuniversitetet et al., 29 april 2022)

Fadderhund:

Fadderhunden är ett koncept skapat av Svenska Terapiahundskolan och dess grundare Sara Karlberg år 2008. Konceptet består av färdiga övningar/lekar med sagor och målarblad som hjälper barn att utveckla sin empatiska förmåga, skapar goda förutsättningar för samarbete och en lära om hur man respekterar djur och natur. (Svenska Terapiahundskolan, u.å.)

2.3 Oxytocin

Oxytocin är ett hormon och en signalsubstans som ger effekt på nervsystemet i hjärnan och förmedlar information genom blodomloppet. Det påverkar oss genom hela livet och förknippas oftast med närhet och fysisk beröring. När oxytocin frisätts ges en känsla av bland annat välbehag, lugn, trygghet, tillit, empati och samhörighet. (Tebelius Bodin, 2020, 43-47)

Genom stimulering av nerver från till exempel hud och slemhinnor, så som beröring, tryck och värme, utsöndras oxytocinet genom blodet ut i kroppen och ger upphov till exempelvis ökad social interaktion, sänkt blodtryck, minskad smärtekänslighet och stimulering av tillväxt och läkning (Uvnäs-Moberg & Petersson, 2004, 2634).

Bild 1: *Oxytocinblomman*. Kronbladen på oxytocinblomman representerar olika effekter som oxytocin kan ge upphov till i samband med relationer och närhet. (Uvnäs Moberg 2009, 95, 171 refererad i Nilsson & Rietz, 2017)

2.4 Antrozologi

Antrozologi är ett tvärvetenskapligt forskningsområde där man med hjälp av kunskap och metoder från bland annat psykologi, sociologi, historia, antropologi, biologi och filosofi, behandlar alla typer av interaktioner mellan människor och djur. Therese Lilliesköld (2022), utbildad inom antrozologi förklarar att man exempelvis undersöker vad som formar människors synsätt och känslor för olika djur, djurens egna upplevelser på olika situationer och hur vi påverkar varandra. Då man undersöker alla olika typer av interaktioner mellan människa och djur läggs fokus på alla djurgrupper.

2.5 KASAM

KASAM är ett begrepp skapat av Aaron Antonovsky och är en förkortning av *känsla av sammanhang*. Enligt Antonovsky omfattar KASAM de tre begreppen begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet och är en grund till denna modell som förklarar varför vissa människor strävar mot den positiva polen mellan hälsa och ohälsa trots att de utsätts för olika

stressorer. För att vi ska klara av stressorer, motgångar och bibehålla en god hälsa menar Antonovsky att vi måste se vår tillvaro som sammanhängande, något som är möjligt först när vi ser vår existens som hanterlig, begriplig och meningsfull. (Andersson, 2010, 6-7)

Aaron Antonovsky sammanfattar själv KASAM så här: *”Känslan av sammanhang är en global hållning som uttrycker i vilken utsträckning man har en genomträngande och varaktig men dynamisk känsla av tillit till att (1) de stimuli som härrör från ens inre och yttre värld under livets gång är strukturerade, förutsägbara och begripliga, (2) de resurser som krävs för att man ska kunna möta de krav som dessa stimuli ställer på en finns tillgängliga, och (3) dessa krav är utmaningar, värda investering och engagemang.”* (Andersson, 2010, 7)

2.6 The Human-Animal Bond

Relationen mellan människa och djur, även internationellt kallad The Human-Animal Bond (HAB) är enligt The American Veterinary Medical Association’s Committee on the Human-Animal Bond, en ömsesidig fördelaktig och dynamisk relation mellan människor och andra djur som påverkas av beteenden som är avgörande för bådars hälsa och välbefinnande, vilket inkluderar bland annat känslomässiga, psykologiska och fysiska interaktioner mellan personer, andra djur och omgivning (Karlberg & Eriksson, 2018, 20-21; American Veterinary Medical Association, 2023).

2.7 Biofilihypotesen

Edward O Wilson lanserade i mitten av 1980-talet biofilihypotesen, en teori som grundar sig i att vi människor har en nedärvd fallenhet för att tycka om levande varelser och trivas i naturen (Wilson 1984, refererad i Naturvårdsverket, 2006, 22). Den amerikanska professorn Roger Ulrich beskriver biofili genom att jämföra den med dess motsats biofobi, den omedelbara reaktionen av obehag och skräck som sker när man exempelvis möter en orm på stigen. De människor som reagerade snabbt hade störst chans till överlevnad. Ulrich menar att naturen har en motsvarig effekt som fyller oss med lugn och harmoni. De människor som hade stor förmåga att koppla av i naturen efter en stressande händelse hade mer krafter att utnyttja vid nästa tillfälle där det handlade om liv och död, vilket innebar att de hade en bättre chans till överlevnad än sina medmänniskor. Denna egenskap har genom tiden nedärvts i våra gener och göra att vi idag redan i anblick av natur, skickar en signal till det sympatiska nervsystemet att det kan slappna av. (Naturvårdsverket, 2006, 22)

3. Val av metod

Detta examensarbete är en kvalitativ litteraturstudie på effekter av hundunderstödd pedagogik. Arbetet bygger främst på en kvalitativ metod med syftet att sammanfatta effekter på hundunderstödd pedagogik ur tidigare forskning, vilket har skett genom datainsamling och bearbetning av tidigare forskningsresultat.

Pia Langermar (2008, 11) definierar kvalitativ metod på detta vis, ”kvalitativ metod innefattar alla *analysmetoder* som är språkliga och som leder till ett resultat i form av en text av något slag”. Det vill säga att man inte använder sig av tal eller siffror utan att det istället ingriper eller resulterar i verbala formuleringar, skrivna eller talade. Användning av mätningar, exempelvis prov, experiment, test, frågeformulär och enkäter som utmynnar eller transformeras i numeriska observationer kallas för kvantitativa metoder. (Backman, 2008, 33)

En litteraturstudie beskrivs av Håman et al. (2015, 1) som ”en systematisk, metodisk och kritisk granskning av litteratur utifrån ett vetenskapligt syfte. Litteraturen som granskas utgörs av vetenskaplig litteratur, det vill säga vetenskapliga publikationer, som avhandlingar och artiklar i vetenskapliga tidskrifter”.

Metoden jag valt är kvalitativ metod eftersom arbetet är byggt på tidigare forskning där främst intervjuer har genomförts för att få fram resultat. Det innebär att underlaget till mitt examensarbete är av kvalitativ metod. Det är lämpligast att använda sig av kvalitativ metod i detta examensarbete då det resulterar i en sammanställd text med effekter ur tidigare forskning. Även kvantitativ metod används i skapandet av tabellerna där samtliga effekter summeras.

3.1 Undersökningens genomförande

Detta examensarbete bygger på tidigare forskning inom området hundunderstödd pedagogik. Den tidigare forskningen har valts utifrån deras inriktning mot hundunderstödd pedagogik och har ett innehåll i form av intervjuer samt effekter av skolhundens arbete. I det här examensarbetet kommer jag att använda ordet *studier* när jag pratar om den tidigare forskningen då den består av uppsatser på olika nivåer (examensarbete, självständigt arbete och uppsats på antingen grundnivå eller avancerad nivå).

Jag började med att undersöka vilka olika typer av rapporter och uppsatser som finns tillgängliga digitalt med fokus på skolhundars arbete inom skolverksamheter. Sökningen skedde genom google.com med mål att hitta arbeten, rapporter, studier och liknande innehållande effekter av HUP. Med hjälp av sökorden *Hundunderstödd pedagogik pdf*, *skolhund pdf* och *hund i skolan pdf* hittade jag flertalet examensarbeten och studier som var relevanta inom ämnet, skrivna av olika yrkestitlar på olika utbildningar.

Då flertalet arbeten hittades vid sökningarna fick jag göra ett urval över vilka studier jag skulle använda som underlag. Viktigast vid urvalet var att de innehöll effekter av hundunderstödd pedagogik och att dessa var genomförda på ett relevant sätt, exempelvis intervjuer med lärare, elever eller hundförare som aktivt arbetat med hund och deltagare. Jag beslutade mig sedan för att använda mig utav fem studier till detta examensarbete för att sammanfatta ett resultat. Vid urvalet av dessa fem studier utgick jag ifrån att välja studier från olika universitet, med olika yrkestitlar, ämnen och utbildningsnivåer för att få ett varierande underlag att arbeta med.

Med fem studier utvalda dokumenterade jag samtliga effekter funna i dokumenten i mitt resultat. För att göra det tydligt har varje studie en egen sammanfattning i resultatet, med de effekter av HUP som finns i respektive studie.

Sist i resultatet skapade jag fyra tabeller med kategorierna *lärande*, *positiva psykiska och fysiska förändringar*, *sociala förbättringar* och *begränsningar med skolhundsverksamhet*. I tabellerna finns de effekter av HUP som hittats i studierna och i vilka studier som respektive effekt finns. Detta gör det lättare för läsaren att läsa och tolka resultatet i sin helhet.

4. Resultat

Nedan redovisas en sammanfattning av skolhundars effekter funna i respektive studiers resultat. Studierna har delats upp i fem underrubriker med namnet på studien och ett nummer som är relevant för att kunna avläsa tabellerna i mitt resultat. Under respektive underrubrik finns en kort beskrivning av studien, vilket år den är skriven, av vem, var, vad den handlar om och sist en referens till hela studien.

4.1 "Alla skulle haft en hund i skolan" – Studie 1

Examensarbete och socialpedagogiskt arbete inom funktionshinderområdet skrivet juni 2019 av Selma Claesson på Malmö Universitet. Examensarbetet handlar om professionellas uppfattning om hur en social tjänstehund påverkar lärandemiljön för elever med skolsvårigheter. (Claesson, 2019)

Resultatet i Claessons examensarbete visar på att hunden bland annat bidrar till ett gott skolklimat, social interaktion, lek och välbefinnande. Den glada stämning som hunden bidrar med skapar en gemensam glädje och "vi-känsla", något som gynnar en behaglig skolmiljö för både elever och personal. Detta kan även öka motivationen till skolarbete och att närvara i skolan. (Claesson, 2019, 24-25)

Den tydligaste effekten i resultaten var hur hunden bidrog till den sociala interaktionen hos eleverna. I samspel med hunden kunde en elev hålla ögonkontakt och kommunicera med hunden på ett sätt som inte varit möjligt för hen med andra barn. Det blev enklare att vara social med hunden och samspelet blir ett mindre steg för att så småningom kunna interagera med andra barn och lära sig hantera situationer i framtiden. (Claesson, 2019, 25-26)

Hunden upplevs också fungera som ett medierande verktyg för att förstå världen och blir lite av ett "socialt smörjmedel" där den bygger en slags bro mellan elever och lärare, något som främjar relationer, samspel och kommunikation. Utvecklingen av den empatiska förmågan är också något som tas upp i arbetet, där det varit lättare att öva förmågan tillsammans med hunden än med människor. Genom ökad empati, där man kan hjälpa varandra, ta hänsyn och värna om att vara en bra kompis, skapas en trygg lärmiljö samt kommunikation som kan hålla i sig även utanför arbetsrummet. En av intervjupersonerna upplever även att hunden påverkat en elev som

i vanliga fall uppvisar aggressionsproblematik, men som med hunden agerar på ett helt annat sätt. (Claesson, 2019, 26-28)

Att skapa motivation till att exempelvis läsa eller spela mattespel är också något som hunden tillför, den uppmuntrar till lek, inläring, skratt och glädje samt en förståelse i hur man leker med en hund och i senare skede andra barn. Att leka med hunden visade sig göra eleven mer modig, hen började agera mer självständigt och fick mer kontroll på leken samtidigt som hunden öppnar upp för möjlighet till samtal och ett steg i att försöka förstå världen. (Claesson, 2019, 29-30)

Elevernas välbefinnande är något som intervjupersonerna var eniga om blev påverkade av hundens arbete. Bland annat bidrog hunden med trygghet, återhämtning och lugn genom att öppna upp för en paus från krav, skolarbete och andra människor. Hunden dömer inte någon och skapar en trygg bas som eleverna kan knyta an till och finna tröst hos. En familjär känsla bildas och eleverna kan tryggt och lugnt prata av sig med någon som inte har några förväntningar utan bara vill vara nära. Genom att uppnå välbefinnande i skolan påverkas även elevernas lärmiljö. (Claesson, 2019, 30-31)

I arbetet redovisas även några eventuella begränsningar med hund i skolverksamheten som intervjupersonerna reflekterade över, däribland allergier, hundrädsla, den ekonomiska frågan och omedvetenhet kring exempelvis vinster av att ha hund i skolan. (Claesson, 2019, 31-32)

4.2 "Hundassisterad pedagogik som resurs för elever i behov av särskilt stöd" – Studie 2

En uppsats på avancerad nivå skriven av Marie Alenbrand och Cecilia Bruselius, år 2021 på Örebro Universitet. Uppsatsen är skriven inom pedagogik på avancerad nivå/specialpedagogik som forskningsområde och handlar om hundassisterad pedagogik som resurs för elever i behov av särskilt stöd. (Alenbrand & Bruselius, 2021)

En del av uppsatsens resultat visar på att hunden kan hjälpa till med kommunikation, interaktion och samspel, samt ha en lugnande effekt hos elever med främst AST och ADHD. Med hjälp av hundens närvaro kan jobbiga situationer kännas lättare, läsningar kan brytas snabbare och samtal kan bli mindre känsloladdade, där man exempelvis kan prata via hunden, något som bland annat hjälper till att bygga relationer och få barnet att lyssna eller prata. Genom att träna

på ögonkontakt och kommunikation med hunden kan eleven sedan lära sig att kommunicera med klasskamrater samt bygga relationer mellan elever, kamrater och lärare. Detta gör att pedagogerna lättare kan nå och hjälpa eleverna bättre. Att ha en skolhund på skolan skapar även en känsla av gemenskap hos eleverna och att det är okej att vara som man är, då hundar precis som vi är olika. Hunden skapar även ett lugn som gör det lättare för elever att följa riktlinjer. (Alenbrand & Bruselius, 2021, 31-34)

Något som informanterna i uppsatsen var överens om var att hunden skapar lust och motivation hos eleverna genom det kravlösa samspel som sker där ingen dömer eller bedömer. Hunden får eleverna att känna sig omtyckta och ökar välmående med hjälp av sitt positiva bemötande. Att hunden finns närvarande blir också en inkörsport för att motivera elever att komma till skolan, skapa rutiner och struktur, något som gör stor skillnad hos elevernas fortsatta skolarbete. (Alenbrand & Bruselius, 2021, 34-35)

Hunden öppnar även upp för samtal och samspel mellan hundföraren och eleven samt avleder uppmärksamheten från situationer som kan kännas jobbiga och kravfyllda. I längden blir det mer lättsamt och positivt medan eleverna får en bättre självkänsla och mer tillit till sin förmåga att klara och våga saker på egen hand. (Alenbrand & Bruselius, 2021, 36)

Det framgår i intervjuerna att arbetet med läs- och skrivsvårigheter främjas vid arbetet med hundassisterad pedagogik. Informanterna uttrycker sig också se en positiv läsutveckling med ökad läslust och läsflyt. Hunden gör lästräningen till en mysig, rolig och lustfylld stund där eleverna blir sedda och lyssnade på utan krav. Ökad självkänsla och ökat självförtroende utvecklas och utsöndring av oxytocin sker. Även efter arbetet med hunden bibehöll eleverna sin läslust. Lästräningen ger också möjlighet till diskussioner, lek och övningar med hunden vilket utsöndrar endorfiner och sänker pulsen. (Alenbrand & Bruselius, 2021, 36-37, 39)

I uppsatsen kan man också läsa att hundens arbete resulterade i snabbare avkodning, större läsförståelse och ökad trygghet i läsningen. Eleverna fann glädje och motivation i lästräningen och utvecklade trygghet och självförtroende i läsningen. (Alenbrand & Bruselius, 2021, 39-40)

Lugn, trygghet och välmående i olika situationer är ytterligare något som hunden upplevs bidra med under sin närvaro med eleverna samt en minskad stress och dämpad ångestnivå. Med en ökad trygghet kan hundföraren succesivt bygga upp tillit hos eleverna, vilket i sig möjliggör en

återgång till skolan, både att vistas och arbeta i skolan. Detta resulterar i ett ökat lärande och ökad måluppfyllelse. (Alenbrand & Bruselius, 2021, 37-40)

4.3 "När skolhunden slutade blev eleven återigen hemmasittare" – Studie 3

Ett examensarbete skrivet år 2020 av Emmie Linnefell och Lisa Carlsson. Arbetet bygger på en studie om hundassisterad pedagogik i skolverksamhet och är skriven inom ämnet socialpedagogik på Linnéuniversitetet. (Linnefell & Carlsson, 2020)

Examensarbetets resultat visar bland annat att eleverna blir gladare, lugnare, tryggare samt trivs bättre och känner sig sedda i arbetet med hunden. De känner sig även starkare, mår bättre och vågar prova på nya saker, samtidigt som insatsen upplevs bli elevernas andningspaus. Hunden blir som ett verktyg för att utveckla nya förmågor. (Linnefell & Carlsson, 2020, 18-19)

De yrkesverksamma i studien berättar att de uppmärksammat sociala förändringar hos eleverna, exempelvis lättare för turtagning, mer ansvarsfulla, ökad kommunikation, bättre samarbete och större respekt för andra. Genom att utveckla sina sociala förmågor med hjälp av hunden underlättar deras samspel med andra och de blir tydligare i sitt sätt att uttrycka sig. (Linnefell & Carlsson, 2020, 20-21)

Även psykiska förändringar upplevs ha skett hos eleverna där de mår bättre, blir gladare, utvecklar sin koncentrationsförmåga och vågar testa nya och svårare skoluppgifter. Insatsen med hund upplevs vara ett effektivt sätt att få tillbaka hemmasittare till skolan, där de får möjlighet till en paus med hunden och en känsla av glädje och avslappning. (Linnefell & Carlsson, 2020, 21)

Hunden kan även förändra elevernas inställning till fysisk aktivitet genom att motivera dem till lek, genomföra övningar och följa med ut på rasterna, något som på många sätt kan främja deras mående samt inläring i skolan. (Linnefell & Carlsson, 2020, 22-23)

Likaså bidrar den hundassisterade pedagogiken till pedagogisk förändring, inläring och utveckling enligt intervjupersonerna i studien. De har bland annat använt hundunderstödd pedagogik vid provtillfällen vilket har resulterat i minskad press och bättre resultat då hunden gör situationen mer hanterbar och kravlös. Skolarbetet gynnas när umgänget med hund ger ny energi att orka skolarbetet och pressen att prestera för en vuxen minskar. Det kändes lättare för eleverna att våga läsa för en hund vilket leder till en pedagogisk utveckling. Med hjälp av

hunden fick fler elever skolarbetet gjort, koncentrationen var bättre, eleverna blev lugnare och arbetet blev roligare. (Linnefell & Carlsson, 2020, 23-24)

Intervjupersonerna menar också att hunden gör skolan till en mer trivsamt miljö och ger eleverna den trygghet som behövs för att utvecklas, där hunden även bygger en bro till skolan, både gällande undervisningen och att fysiskt komma från hemmet till skolan. Eleverna blir sedda, känner sig gladare och orkar pressa sig själva längre eller prova saker som de tycker är svåra eller inte tidigare testat. (Linnefell & Carlsson, 2020, 24)

I studien presenteras också flera svårigheter med hundassisterad pedagogik, bland annat negativa attityder, allergier, hundrädsla och tveksamma effekter. Intervjupersonerna upplevde till en början att det fanns negativa reaktioner och tankegångar gentemot metoden och att det inte togs på allvar. Allergier är ett vanligt problem som uppstår vid insatser med hund men intervjupersonerna menar att det går att kringgå problemet genom att exempelvis ha utomhusaktiviteter, speciella avgränsade utrymmen och att bada hunden med specialschampo. Hundrädsla har inte setts som ett större problem enligt intervjupersonerna utan de menar att insatserna snarare hjälpt eleverna att överkomma sin rädsla och istället bygga ett intresse för hunden. (Linnefell & Carlsson, 2020, 26-28)

Några försvårande omständigheter som intervjupersonerna tar upp är rädslan för att använda hundassisterad pedagogik samt ekonomiska hinder för metoden. Intervjupersonerna menar att rädslan för metoden kan ses som ett stort problem i den generella synen i Sverige och det kan leda till att metoden har svårt att utvecklas och spridas. Metoden kan även upplevas som kostsam där man inte sett fördelar med metoden. En ostabil organisation med byte av chefer eller problematisk samverkan mellan de olika verksamheterna kan också göra det svårt för metoden att fungera. (Linnefell & Carlsson, 2020, 28-29)

Några intervjupersoner uttrycker osäkerhet till att metoden fungerar med vissa personer, exempelvis elever med autism, där det istället kan bli påfrestande att ha hunden omkring sig och huruvida metoden faktiskt bidrar kunskapsmässigt, även om det troligtvis går att se tydligare resultat på lång sikt. Ett exempel där insatsen blev problematisk var när en elev med autism som tidigare haft insats med hund blev väldigt ledsen och deprimerad när metoden avbröts, något som resulterade i att eleven åter igen blev hemmasittare. När insatsen påbörjades

igen förbättrades elevens psykiska mående och förmågan att prata förbättrades. (Linnefell & Carlsson, 2020, 22, 29-30)

4.4 "Skolhundens stordåd i det tysta" – Studie 4

Ett självständigt arbete inom pedagogik, skrivet av Emelie Jonsson och Amanda Bäck på Uppsala universitet år 2022. Arbetet är en kvalitativ intervjustudie om hundförarens uppfattningar gällande skolhundens påverkan på elever i behov av särskilt stöd. (Jonsson & Bäck, 2022)

I arbetet upplever hundförarna att elevernas samspel med hunden stärker skolgången genom att bland annat agera som en dörröppnare till kommunikativa och sociala samspel, ökat välbefinnande och motivation i lärandeprocessen samt som en kravlös och trogen kompis (Jonsson & Bäck, 2022, 37).

Att samspela med hunden öppnar upp för parallellt lärande och samtal kring till exempel känslor eller känslouttryck med eleverna. Hunden ses även som en motivator under exempelvis lästräning där den stödjer eleven att stärka sin läsförmåga och knäcka läskoden. (Jonsson & Bäck, 2022, 38-39)

Hunden upplevs också fungera som ett pedagogiskt verktyg för att öka välbefinnande och motivation hos elever i behov av särskilt stöd, genom att bidra med glädje och en kamrat som gör att de kan koppla bort eventuella problem och fokus på sådant som är jobbigt samt gör arbetet roligare. Starkare självkänsla, självförtroende, tillit och mod är några saker som hundförarna nämner uppvisas hos eleverna vid arbete med hunden samtidigt som hunden öppnar upp för samtal, kontakt och ovillkorlig kärlek. Med hunden som motivator vågar de prova nya saker, mår bättre och får en drivkraft komma till och stanna kvar i skolan. (Jonsson & Bäck, 2022, 39-41)

Stressade och ångestfyllda elever får stöd av hunden som söker upp och bidrar med villkorlös kärlek, glädje och liv utan krav. Hunden erbjuder en avslappnande stund och en lugnande effekt där klappar och närhet utsöndrar oxytocin i kroppen hos människan. (Jonsson & Bäck, 2022, 42-43)

Eleverna kan tillsammans med hunden öva och utveckla sin kommunikationsförmåga, skapa en vänskapsrelation och bygga upp trygghet att våga utvecklas samtidigt som psykisk ohälsa och

koncentrationssvårigheter reduceras. Detta öppnar upp för nya förutsättningar och förmågor för elevernas lärande och med ett ökat mod och självförtroende vågar de ta sig an skoluppgifter och ges förutsättningar att nå sina kunskapsmål. (Jonsson & Bäck, 2022, 43-44)

4.5 "Stunden med hunden" – Studie 5

Ett examensarbete skrivet år 2018 av Christina Olsson och Marie Palm på Göteborgs universitet, speciallärarprogrammet med inriktning mot utvecklingsstörning. Arbetet är en kvalitativ studie kring några lärares och specialpedagogers uppfattningar om sociala tjänstehundar i skolverksamhet. (Olsson & Palm, 2018)

Respondenterna i arbetet är eniga i att hunden lockar till lärande genom motivation, välmående och intresse hos eleverna vid exempelvis lästillfällen med hunden. Lärarna beskriver att tjänstehundarna skapar lugn, sprider glädje och förväntan, ökar självförtroendet, inger mod att våga och har en stressreducerande effekt. I sitt samspel med hunden stärker eleven deras relation genom att be varandra om hjälp medan de överför sina känslor på tjänsthunden och sedan uttrycker att det är den som har känslorna. Tjänsthunden kan även få ner stimuli hos vissa elever och hos andra ge kraft. Det uttrycks också att eleverna bär med sig ett lugn in i klassrumssituationen efter pass med hunden. (Olsson & Palm, 2018, 27-28)

Hundens arbete möjliggör en tillgänglig lärmiljö i skolan med tillhörighet gentemot klasskamrater och hundteamet. Eleverna uttryckte glädje i att få arbeta med hunden vilket bidrog till engagemang och möjliggjorde närvaro på skolan för elever som har svårt att vara där. Likaså bidrog tjänsthunden med att skapa struktur, stöd, längre uthållighet och en behövlig andhämtning med sänkta stresshormoner. (Olsson & Palm, 2018, 30, 33-34)

Tjänsthunden öppnade även dörrar till läsandet och andra aktiviteter tillsammans med närhet och kontakt. Motivationen och intresset för läsningen kvarstod efter insatsens slut och hunden upplevs också ha en stöttande roll med en positiv och lugnande inverkan. Samspelet och kommunikationen mellan eleven och hunden uttrycks vara viktiga komponenter till elevernas lärande. (Olsson & Palm, 2018, 33-34)

Elevernas arbete med hunden upplevs ha höjt deras anseende i kamratgruppen och att de blivit mer positiva till enskild undervisning. Vidare stärkte tjänsthunden elevens förmåga att hantera

motgångar och dämpa negativa känslouttryck och blev avgörande för att uppleva meningsfullhet i skolsammanhang. Samarbetet med hunden skapade även en känslomässig och positiv mening för en av eleverna. (Olsson & Palm, 2018, 34)

4.6 Tabeller med sammanfattade effekter

Nedan redovisas fyra tabeller med alla de effekter av HUP som hittats i de fem studierna. Effekterna är kategoriserade i områdena, *lärande, positiva psykiska och fysiska förändringar, sociala förbättringar* och *begränsningar med skolhundsverksamhet*. I varje kategori finns effekterna uppstaplade, studiernas nummer listade och summan av hur många av studierna som tog upp respektive effekt.

Lärande						
<i>Effekter</i>	1	2	3	4	5	<i>Summa</i>
Ökad motivation	X	X	X	X	X	5/5
Läsutveckling	-	X	X	X	X	4/5
Ökad närvaro	-	-	X	X	X	3/5
Fysisk aktivitet	-	-	X	-	-	1/5
Förbättrade resultat	-	X	X	X	X	4/5
Rutiner, struktur och riktlinjer	-	X	-	-	X	2/5
Påverkad lärmiljö	X	-	X	-	X	3/5

Positiva psykiska och fysiska förändringar						
<i>Effekter</i>	1	2	3	4	5	<i>Summa</i>
Ökad självkänsla	X	X	X	X	X	5/5
Tillit till elevens egen förmåga	X	X	X	X	-	4/5
Lugn, trygghet och tillit	X	X	X	X	-	4/5
Välbefinnande och återhämtning	X	X	X	X	X	5/5
Blir sedda och får kärlek	-	-	X	X	-	2/5
Oxytocin, endorfin och minskad puls	-	X	-	X	-	2/5
Minskad ångest, stress och press	X	X	X	X	X	5/5
Gemenskap och "Vi-känsla"	X	X	-	-	X	3/5
Ökat mod	X	-	X	X	X	4/5

Sociala förbättringar						
<i>Effekter</i>	1	2	3	4	5	<i>Summa</i>
Kommunikation och interaktion	X	X	X	X	X	5/5
Sociala färdigheter	X	X	X	X	-	4/5
Ökat samspel	X	X	X	X	X	5/5
Ökade samtal	X	X	-	X	-	3/5
Ökad empati	X	-	-	-	-	1/5
Minskad aggressionsproblematik	X	-	-	-	X	2/5

Begränsningar med skolhundsverksamhet						
<i>Effekter</i>	1	2	3	4	5	<i>Summa</i>
Allergier	X	-	X	-	-	2/5
Hundrädsla	X	-	X	-	-	2/5
Ekonomi	X	-	X	-	-	2/5
Omedvetenhet/tveksamhet till ex. vinster	X	-	X	-	-	2/5
Negativa attityder	-	-	X	-	-	1/5
Rädsla för metoden	-	-	X	-	-	1/5
Ostabil organisation	-	-	X	-	-	1/5

5. Resultatdiskussion

I detta examensarbete sammanfattas effekter av hundunderstödd pedagogik från fem forskningsstudier skrivna mellan åren 2018-2022. Syftet är att skapa en lättläst sammanfattning av effekter vid HUP med aktuell forskning som kan användas vid exempelvis information om hundunderstödd pedagogik, uppsatser och samtal med rektorer.

Sänkt puls, minskad stressnivå, lugn och tillit, tolka känslor, social interaktion, minskad rädsla och ökat välbefinnande är några effekter som oxytocin kan ge upphov till (Uvnäs Moberg 2009, 95, 171 refererad i Nilsson & Rietz, 2017). Dessa effekter ser vi också det här arbetets resultat. När eleverna klappar hunden utsöndras oxytocin i kroppen vilket bland annat ger en känsla av lugn, tillit, empati och samhörighet. Resultatet i detta arbete visar på att eleverna upplevt en ”vi-känsla”, utveckling av den empatiska förmågan, lugn, välbefinnande, de vågar mer, blir mindre stressade, ökar sin kommunikation och får ett bättre samarbete med andra.

Begreppet KASAM står för ”känsla av sammanhang” och omfattar begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet (Andersson, 2010, 6-7). Att eleverna i resultatet upplever gemenskap med hjälp av skolhunden stämmer med teorin om KASAM. Hunden får eleverna att känna sig omtäckta, situationer blir mer hanterbara och det blir lättare att skapa rutiner och struktur.

Hunden dömer inte utan finns bara tillgänglig och bildar en familjär känsla där eleverna kan ta en paus, knyta an och finna tröst. Biofilhypotesen är en teori som grundar sig i att människor har en nedärvd fallenhet att tycka om levande varelser och trivas i naturen (Wilson 1984, refererad i Naturvårdsverket, 2006, 22). Med den egenskapen i våra gener blir hundens närvaro en direkt signal till det sympatiska nervsystemet att slappna av. Att eleverna blir lugna, avslappnade och uppnår välbefinnande i skolan påverkar även elevernas lärmiljö och verkar stämma överens med biofilhypotesen.

Likaså spelar The Human-Animal Bond (Karlberg & Eriksson, 2018, 20-2) in i elevernas relation med skolhunden där en ömsesidig och dynamisk relation påverkar beteenden som är avgörande för bådars hälsa och välbefinnande. Resultaten visar på att hunden stöttar eleven och motiverar hen att våga möta sina svårigheter, kommunicera med andra och utvecklas på många olika sätt.

Resultatet visar även på att både läsflyt och läsförståelse kan förbättras vid lästräning med hunden. Eleverna finner glädje och motivation i att läsa när hunden är närvarande och den trygghet som uppstår med hunden leder till en mer trivsamt lärmiljö med större möjlighet till läsutveckling. Dessa effekter ses också i tidigare forskning om R.E.A.D hundar, läshundar och bokhundar som arbetar inriktad mot att motivera elever till läsning och läsutveckling (Intermountain Therapy Animals, 2019, 1-2; Lidfors et al., 2021, 28; Linnéuniversitetet et al., 29 april 2022).

Ökad inre och yttre motivation, ökad självkänsla, ökat mod, utvecklad empati, minskad oro, förbättrat lärande, social gemenskap, samarbete, fysiska aktiviteter och en känsla av tillit är ytterligare några effekter som finns i resultaten och som stämmer med de effekter som hittats i tidigare forskning ur boken *Sociala tjänstehundar – omsorg utan ord* (Karlberg & Eriksson, 2018, 24-25). Lika så bidrar skolhundens effekter till en ökad närvaro på skolan och kan ses som en positiv strategi för att få hemmasittare tillbaka till skolan.

Några av de begränsningar med hundunderstödd pedagogik som hittats i de fem studierna nämns även i den teoretiska referensramen där flertalet åtgärder tas upp som minskar riskerna för exempelvis allergi, hundrädsla, sjukdomar och skador.

5.1 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet är ett begrepp som skulle kunna beskrivas som *kvalitet vid mätning*. Man kan även uttrycka det som *konsistens* eller *replikerbarhet*, det vill säga att samma eller åtminstone liknande resultat ska kunna uppnås vid upprepade mätningar även om det är en annan person som utför dem. (Mälardalens universitet, 2023)

Begreppet validering skulle kunna definieras som *relevansen av insamlad data för det givna problemet och/eller mätinstrumentets förmåga att mäta det man avser att mäta*. Det vill säga att det som mäts faktiskt har med det som undersöks och göra. Validitet är viktig när man utformar sin undersökning och när man bedömer sin egen eller någon annans undersökning. (Mälardalens universitet, 2023)

Reliabilitet (hur vi mäter) och validitet (vad vi mäter) hör ihop och är det som tillsammans skapar en undersöknings trovärdighet (Mälardalens universitet, 2023).

5.1.1 Examensarbetets reliabilitet och validitet

Fyra av fem studier i detta examensarbete kommer ifrån DiVA-portal (Digitala Vetenskapliga Arkivet), en gemensam söktjänst med publikationer av flertalet högskolor, universitet och institutioner (Uppsala universitet, 2022). En av studierna kommer från GUPEA, Göteborgs universitets publikationer – elektroniskt arkiv som är ett universitetsgemensamt system för publiceringar av exempelvis doktorsavhandlingar och studentuppsatser (Göteborg universitet, u.å.).

Studierna kommer alltså från olika universitet och högskolor där samtliga studier blivit handledda och examinerade av utbildad personal inom respektive ämne. Med trovärdiga källor och godkända forskningsstudier ökar reliabiliteten och validiteten i detta examensarbete.

6. Avslutande diskussion

Sammanfattningsvis finns det finns många positiva effekter som hundunderstödd pedagogik kan bidra med, både för elevers lärande, sociala förmåga, psykiska och fysiska hälsa. Dessa effekter hjälper elever att utvecklas inom skolan, lärmiljön blir bättre, motivationen till skolarbete ökar, sociala interaktioner utvecklas och måendet hos eleverna förbättras på flera sätt.

Det finns även några olika begränsningar med HUP men det är oftast anledningar som går att motverka och förebygga. Det kan handla om att använda specialsampoo på hunden mot allergier, tydliga städ- och hygienrutiner samt hundzoner så att hundrädda inte möter på skolhunden oväntat.

Enligt resultatet i detta examensarbete stämmer effekterna överens med den tidigare forskning som finns kring hundunderstödd pedagogik och skolhundens arbete och visar på många positiva effekter som hjälper många människor i skolans verksamhet. Att arbetet bekräftar den forskningen gör det tydligt att skolhunden gör skillnad och att det är värt att sprida och utveckla den här insatsen.

Källförteckning

- Alenbrand, M. & Bruselius, C. (2021). *Hundassisterad pedagogik som resurs för elever i behov av särskilt stöd*. [Uppsats, Örebro Universitet]. DiVA. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1579544/FULLTEXT01.pdf>
- American Veterinary Medical Association (AVMA). (2023). *Human-Animal Bond*. Avma.org. <https://www.avma.org/one-health/human-animal-bond>
- Andersson, M. (2010). *Känsla av sammanhang*. [Examensarbete, Karlstads universitet]. DiVA. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:291022/FULLTEXT01.pdf>
- Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser* (2 upplagan). Studentlitteratur AB.
- Claesson, S. (2019). *Alla skulle haft en hund i skolan*. [Examensarbete, Malmö Universitet]. DiVA. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1488728/FULLTEXT01.pdf>
- Göteborg universitet. (u.å.). *Göteborgs universitets publikationer- elektroniskt arkiv*. GUPEA. <https://gupea.ub.gu.se/>
- Håman, L., Prell, H. & Lindgren, E. (2015). *Riktlinjer för litteraturstudier vid IKI*. [Kandidat-/Magisteruppsats/Självständigt arbete, Göteborg Universitet]. https://externarelationer.adm.gu.se/digitalAssets/1509/1509977_riktlinjer-f-r-litteraturstudier-iki-2015.pdf
- IAHAIO. (2014). *IAHAIO WHITEPAPER* (uppdaterad 2018). IAHAIO.org. <https://iahaio.org/wp/wp-content/uploads/2021/01/iahaio-white-paper-2018-swedish.pdf>
- IAHAIO. (2023). *Mission and goals*. IAHAIO.org. <https://iahaio.org/missions-goals/>
- IAHAIO. (2023). *The IAHAIO white paper*. IAHAIO.org. <https://iahaio.org/best-practice/white-paper-on-animal-assisted-interventions/>
- Intermountain Therapy Animals. (2019). *The R.E.A.D. program* [Broschyr]. <https://therapyanimals.org/wp-content/uploads/2021/03/read-brochure-online-11-19.pdf>
- Jonsson, E. & Bäck, A. (2022). *Skolhundens stordåd i det tysta*. [Examensarbete, Uppsala universitet]. DiVA. <http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1713374/FULLTEXT01.pdf>

Karlberg, S. & Eriksson, H. (2018). *Sociala tjänstehundar – omsorg utan ord*. Klickerförlaget Göteborg AB.

Langmar, P. (2018). *Kvalitativ forskningsmetod i psykologi*. Liber AB.

Lidfors, L., Karlberg, S., Lindsjö, J., & Åsbjer, E. (2021). *Sociala tjänstehundar - användning, lagstiftning och djurvälstånd i mötet mellan hund och människa*. (Framtidens djur, natur och hälsas rapportserie, nr 9). SLU (Sveriges lantbruksuniversitet).

https://pub.epsilon.slu.se/26882/2/lidfors_et_al_220323.pdf

Lilliesköld, T. (2022). *Antrozologi*. Empatia. <https://empatia.se/antrozologi/>

Linnefell, E. & Carlsson, L. (2020). *När skolhunden slutade blev eleven återigen hemmasittare*. [Examensarbete, Linnéuniversitetet]. DiVA. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1425368/FULLTEXT01.pdf>

Linnéuniversitetet., Dyslexiförbundet., Åstorps kommun., Wallåkra skola., & Fajansskolan. (29 april 2022). *Projekt: Bokhunden och Astrid Lindgren*. Linnéuniversitetet.

<https://lnu.se/forskning/forskningsprojekt/bokhunden/>

Manimalis. (2020). *Manimalisrapporten 2020*. Manimalis. <http://www.djuryn.se/wp-content/uploads/2020/07/Manimalisrapporten-2020-slutversion.pdf>

Mälardalens Universitet. (28 februari 2023). *Metoddoktorn – vägledning för uppsatser och PM i företagsekonomi*. MDU LibGuides. <https://libguides.mdu.se/metoddoktorn>

Naturvårdsverket. (2006). *Naturen som kraftkälla*. Naturvårdsverket.se.

<https://www.naturvardsverket.se/globalassets/media/publikationer-pdf/8200/620-8252-3.pdf>

Nilsson, M. & Rietz, M. (2017). *Elev och hund, ett komplext möte*. [Examensarbete, Malmö Högskola]. DiVA. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1488995/FULLTEXT01.pdf>

Olsson, C. & Palm, M. (2018). *Stunden med hunden*. [Examensarbete, Göteborg universitet]. GUPEA.

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/59014/gupea_2077_59014_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Svenska Terapihundskolan. (u.å.). *Arbeta med barn*. Terapihundskolan.

<https://www.terapihundskolan.se/barnbehorighet/>

Tebelius Bodin, A. (2020). *Den analoga hjärnan i den digitala tillvaron*. Hjärna Utbildning AB

Uppsala universitet. (2022-02-11). *Om DiVA*. DiVA-portal. <https://www.info.diva-portal.org/om-diva/>

Uvnäs-Moberg, A., & Petersson, M. (2004). Oxytocin – biokemisk länk för mänskliga relationer. *Läkartidningen*, 101(35), 2634-2639.

<https://lakartidningen.se/wp-content/uploads/OldPdfFiles/2004/29012.pdf>